

Vandring i Vänerstad

10 km vandring i Vänersborg längs kanalområdet och Vänerns strand

Välkommen att vandra i Vänersborg - porten till Vänern!

Stan är verkligen full av vatten. Vänern med sandstränder, klippor och ett vatten så rent att du kan dricka det. Här passerar fritidsbåtar och handelsfartyg på sin väg genom slussar, kanaler och hamnar. Birger Sjöberg, stadens mest kände skald, gav en doft av stora vida världen när han döpte sitt Vänersborg till Lilla Paris. Staden vilar på en stadig historisk grund från 1644 och är numera regionhuvudstad i Västra Götaland. Vandra i Vänerstad är en upplevelse i kulturhistoriska miljöer och i en härlig småstadsideyll. Här ges goda möjligheter till picknick i det gröna. Stanna gärna till och ta ett bad i Skräckleparken som ligger utefter vandringsleden eller på Vattenpalatset, ett äventyrsbad för hela familjen med rutschbanor och virvelkanaler. Avslutningsvis, gör ett besök på Vänersborgs museum - Sveriges äldsta bevarande museimiljö. För öppettider på besöksmål: www.visittv.se

Järnvägsstationen vid Turistbyrån

Vandringen börjar i det gamla ombyggda stationshuset vid järnvägen, invigd 1867 (UVHJ Uddevalla-Vänersborg-Herrljunga-Järnväg). Inför 120-årsjubileet 1987 gjordes till väntsalen en utsmyckning i trä och textil, av konstnärerna Ninni Forsgren och Barbro Alfredsson Barr. Här stiger "Frida" upp ur Vänern som en sjöjungfru, med Vänersborgs stadssymbol Bojorten i famnen visande upp ett ånglok tillverkat av NOHAB. Gå över järnvägen, ta till höger mot Gästhamnen och sjön Vassbotten - den sydligaste delen av Vänern .

Karls Grav

Karls Grav är en del av Göta kanal. Den är en 3,6 km lång grävd kanal, skapad för sjöfart mellan Vassbotten och Göta älv. Under Karl IX inleddes arbetet med grävningen som tog 200 år. Vid sidorna om kanalen finns vassrika kärr som är rester efter lertäkter - Vänersborg har haft många tegelbruk. Dessa kärr är viktiga för flera fågelarter, t ex brun kärrhök. Längs kanalens båda sidor löper gång- och cykelvägar. Efter ca 2 km vandring, vik av mot norr in i Vänersborgs södra bostadsområden och gå mot Vänern, se punkt 4 på vandringskartan.

Andarnas skepp

På piren i Gästhamnen syns tre stora, färgskiftande glassegel sakta röra sig i vinden: "Andarnas Skepp" utförd i glas, stål och sten av glaskonstnären Kjell Engman, färdig till Vänersborgs 350-årsjubileum 1994. Här i Vassbotten lastades stång- och tackjärn om från segelskutor till hästkärror, dragna av Edsmärrar förbi Trollhättefallen, för att åter lastas om på skutor. På andra sidan Vassbotten ligger stadsdelen Blåsut, som under 1850-talet hade många skeppsvarv, bl a byggdes här de eftertraktade oceangående segelfartygen. Över trafikkanalen syns den unika klaffbron även kallad Tyska bron, byggd för järnvägen 1916 i Tyskland. Äventyrsbad och lunchrestaurang ligger intill Gästhamnen. Gå Fru Elisabeths promenad söderut. Vid Gropbron övergår Vassbotten i Karls Grav som gångvägen sedan löper parallellt utmed.

Vänern

Vänern är Sveriges största insjö med en yta på 5 650 km². Vänern ligger 44 m över havet, är Europas tredje största insjö, vars största djup är 106 m, innehåller 1/3 av Sveriges sötvatten, har 22 000 öar, 200 mil strand och 10 000 båtvrak. Vänern bildades efter senaste istiden. Landhöjningen gjorde att sjöar som Vänern och Vättern skars av från havet, innebärande att arter som t ex Vänerlax lever ut hela livscykeln i sötvatten. I Vänern finns 46 fiskarter och ca 60 häckande fågelarter. Vänern är en del av vattenvägen Göta kanal - Göta älv, förbunden med Nordsjön/Skagerack i Göteborg och med Vättern via Göta kanal i Karlsborg. Gå vidare norrut mot Fågeltornet och upplev hur utsikten över Vänern vidgar sig alltmer.

Fågeltornet

På väg mot Fågeltornet passeras "bandygrytan", vintertid en naturligt frusen skridskois. Framöver på höger sida av gångvägen reser sig en betongvägg. Det är en blinding, ett minne från Kungliga Västgöta Regemente som hade sitt övningsområde här. I Vänersborgsviken är fågellivet mycket rikt och uppifrån fågeltornet finns möjlighet att upptäcka många rara fågelarter. Tex kan man under tidig vår, få se havsörnens dykningar efter fisk. I den panoramavida utsikten syns Dalbobergen i nordväst, därefter en obruten horisontlinje och i öster platåbergen Halle-Hunneberg.

Fisketorget

In till Gamla Hamnkanalen kom vänerfiskarna med sina båtar och saluförde fångsterna på "Fesketoget". Igenom Hamnkanalen gick tidigare all båttrafik mellan Vänern och Göta Älv. Residensbron var först en vindbro, som ersattes med en handdriven svängbro 1872, maskindriven 1916. Vägdragningar och broar har ändrats, 1962 invigdes Dalbobron - en högbro över "nya" trafikkanalen. På Fisketorget mot norr ligger Länsstyrelsen, där tidigare Strömerska huset låg. Där bodde bl a den av Birger Sjöberg ombesjunga rådmann Albert Karlsson. Residensbyggnaden blickar ut över Vänern och Fisketorget. Gå runt Residensets kortsida på Drottninggatan och vik av till höger på Residensgatan. Residenset byggdes 1754, ritades av Carl Hårleman, men har flyglar från 1944. Härifrån ser man Kulturaxeln breda ut sig mellan Drottninggatan och Kungsgatan. Man kan ana det stenlagda torgets storhetstid då det plant och ouppdelat sträckte sig mellan dessa gator. Landshövdingen för Västra Götaland bor numera i Göteborg, men här residerar numera Västra Götalandsregionen.

Fridastatyn i Skräcklan

Intill Birger Sjöbergs väg ligger Skräcklestugan, ett sommaröppet café. Denna vackra plats har fått sitt motsägelsefulla namn Skräcklan av de för sjöfarten skräckinjagande grynnorna norr om Vänersborg. Längre fram går en bro ut till Jacobs holme, ett omtyckt badberg, iordningställt med trampolin och stege i vattnet. I Näckrosdammen till vänster om gångvägen, rider en pojke på en sköldpadda: "Första äventyret" en skulptur av David Wretling 1944. Bortom vägkröken sitter "Frida", Birger Sjöbergs sångmö, skulpterad av Axel Wallenberg 1955. Oftast har "Frida" friska blommor eller andra växter i sin vilande hand. Hon tittar ut över Vänerbiken mot Dalbobergen, där Birger Sjöberg och hans vänner ofta höll till "med sockerdreka på fecka". På väg mot Fisketorget passerar man badklippor, små badstränder och grundskolan med stan's vackraste läge - Norra skolan.

Kulturaxeln

Kulturaxeln planerades efter stadsbranden 1834 - inte bara som brandgata, den skulle imponera: Residenset, Torget, Plantaget, Kyrkan, Läroverket (rivet 1963), Vänersborgs Museum och skulpturer. Framför Residenset på en pelare sitter till häst "Den helige Martin", bronsskiss till S:t Martinfontänen, Kansas City. Ett verk av skulptören Carl Milles, liksom fontänen "Triton", mitt i den nedsänkta delen av torget. Torgbrunnen skapad av Carl Elmberg till 300-årsjubileet 1946, skildrar Bojorten (fraktskutan i stadsvapnet) och två män: "historien-och-framtiden". I Plantaget mitt emot Torgbrunnen står en bronsbyst av landshövding Erik Josias Sparre, konstnär Carl Fagerberg 1936. I Plantagets sydöstra del blickar folkbildaren Halvor Lydell mot Folkets Hus/Kulturhuset, bildhuggare G. A. Johansson. Mitt i Plantaget står den femarmade lyktstolpen "Mandråpar'n", i folkmun kallad så efter en dödsolycka vid uppmonteringen 1867. Kanonerna vid kyrkan användes från 1856 för att larma vid bränder. I öster ligger "Brödrosten" en omtvistad aula till den 2013 rivna Huvudnässkolan, bredvid står stenskulpturen "Hon och Han" av Anders Thorlin och framför Vänersborgs Museum skulpturen "Bältesspannarna" av J. P. Molin Fortsätt vandringen söderut på Residensgatan till Vänersborgs bibliotek och se hur Kulturaxeln såg ut den 12 mars 1904.

Vandring i Vänerstad

Vänern

Kartan är framställd i samarbete med Vänerborgs kommun och Visit Trollhättan Vänerborg AB
Layout: BildMakarna Kerstin & Jan
Godkänd från sekretessynpunkt för spridning
Lantmäteriet 2013-06-03

Vänerborgs kommun

0 200 400 600 800 1000m

Onsjö golfbana

9

Stadsmodellen 1904 i Vänersborgs bibliotek

Gå upp för trapporna och in i bibliotekets entré. Stadsmodellen från 1904 finns i källarvåningen. I skala 1:100 står här som modell centrala Vänersborg den 12 mars 1904 då blivande drottning Victoria, maka till Gustaf V, hade sin namnsdag. Det flaggas överallt och på residenset vajar den tretungade unionsflaggan (unionen med Norge upphörde 1905). Modellen är uppbyggd av museitekniker Göran Hellgren, färdig efter tre år och deponerad hos kommunen av Vänersborgs museum. Innan vandringen fortsätter - stanna till nedanför trapporna. På andra sidan Residensgatan ligger det vitmålade "Landshövdingens stall" (oljefärg åt gatan, falu rödfärg på baksidan) och där bakom i Vattugränd står det gamla spannmålmagasinet och påminner om storhetstider då havretransport till Englands hästar var lönsamt. Vandringen fortsätter Residensgatan söderut.

10

Dockmuseet och fängelset

Efter att ha korsat Sundsgatan syns gamla Riksbankshuset på höger hand, numera bostadshus. Därefter delar sig gatan, ta till vänster, där Arbetsföreningens stiliga tegelhus står, innehållande Sveriges äldsta, fortfarande fungerande biograf. Vid Residensgatans vändplan reser sig Fängelset byggt 1801 och upphov till Birger Sjöbergs "Släpp fångarne loss det är vår". Fängelset inrymmer numera lägenheter. Närmast intill ligger "Spöslitarehuset", Vänersborgs äldsta trähus och det enda hus, som tack vare fångarna, klarade sig i den stora stadsbranden 1834. Här är numera ett unikt Dockmuseum, en prisbelönt Dockateljé och en privat lägenhet. Gå vidare mot Järnvägsstationen och Turistbyrån.

De blå markerade vandringslederna visar på fler härliga turer

A

Nygårdsängen

Området ligger i anslutning till Vassbotten före Gropbron vid Vänersborgs södra infart. Platsen utgörs av ett värdefullt strand- och våtmarksområde, en vandrings slinga anpassad till rörelsehindrade och med rastplatser. Nygårdsängen är sedan 1997 ett kommunalt naturreservat som tidigare varit lertäkt för tegeltillverkning. Området är hemvist för ett antal rödlistade arter t ex årta, mindre hackspett, göktyta, rosenfink, större vattensalamander, grönskära och ävjebrodd. Inom den stängslade hagen betar nu Highland Cattle, där rester från ett av Vänersborgs många tegelbruk finns.

B

Brinkebergskulle sluss

Slussen är den översta av sex slussar som reglerar vattenvägen mellan Vänern och Västerhavet. Den äldsta kvarvarande slussen från 1777 är tillverkad av tegel och ligger ca 400 meter uppströms den nuvarande slussen, som är från 1916. Höjdskillnaden är här sex meter, det slussas ca 3 500 båtar/år. Runt slussområdet och längs med kanalen finns vackra promenadvägar. Ett sommaröppet café ligger i anslutning till slussen. Att följa slussningarna är ett spännande nöje.

C

Restad Gårds skulpturpark

Restad Gård är en växande stadsdel, vackert belägen intill Göta älv (tidigare mentalsjukhusområde). Här satsas det på kulturupplevelser - en skulpturpark är under utveckling, med årliga inköp av internationellt kända konstnärers verk, intressant placerade i den stora parken. Här finns promenadvägar, utomhusgym, originella picnicplatser, hotell och restaurang. Reguljär busslinje utgår från centrala Vänersborg.

E

Dalbostigen till Ursand

Gå över Dalbobron, välj grusvägen till vänster om broräcket och gå under bron. På berget, med utsikt över Väneren och hamninloppet, ligger sommarcaféet Skogshyddan. En gångväg leder härifrån till Dalbostigen som är en drygt fyra km lång gångväg till Ursand, en stor badvik med sandstrand och klippor, camping, affär och restaurang. Enkla rast- och grillplatser finns utmed Dalbostigen som slingrar parallellt med Vänerens bitvis branta, västra sida. Halvvägs till Ursand ligger Bastungens fyr.

Dalbostigen leder genom Dalbobergens Naturreservat som har höga natur- och kulturhistoriska värden. I branterna klänger vindpinad krattekskog. Ek och hassel växer i bäckravinerna. Gröngöling, större och mindre hackspett häckar här. Även rödhake, svartvit flugsnappare och morkulla kan ses. Mer om flora och fauna finns på Dalbostigens informationstavla.

D

Lillån - naturpromenad

Starta vid Lillåstugan. Lillåns vatten har sedan urminnes tider utgjort energikälla till den såg, kvarn och smedja som fanns vid Önafors. Kungsfiskare, forsärla och strömstare är fåglar som trivs längs vattendraget där också en och annan öring förekommer. Spår av bäver syns tydligt på nedgnagda träd och grenar. En gångväg anpassad för rörelsehindrade leder förbi ett vindskydd vid grillplatsen strax söder om Bruksvägen. Stanna till på träbron i anslutning till lägerplatsen och titta ner i vattnet så kanske du kan få syn på en öring.

F

Vänersborgs museum

Vänersborgs museum är ett unikt landsortsmuseum, ett av Sveriges äldsta, fortfarande mycket levande - ett museihistoriskt museum. Det uppfördes 1885 i italiensk nyrenässans, ritat av arkitekt A. Krüger, som ett konst- och naturhistoriskt museum. Adolf Andersohn, en fattig bodgosse som blev en av stadens stora handelsmän, grundade museet och ville visa världen för Vänersborgarna. Hans samlingar innehåller allt ifrån tidens stora konstnärer, kinesiskt porslin, egyptiska fornsaker, unika fröprover, arkeologiska fynd, afrikanska djur och en urholkad elefantfot till en världsunik fågelsamling från sydvästra Afrika. Fågelsamlingen hemfördes på 1880-talet av vänersborgaren, zoologen, jägaren och handelsmannen Axel W. Eriksson, en privat kolonistör i sydvästra Afrika. Samlingen har i nutid resulterat i ett flitigt vänortsutbyte mellan Omaruru i Namibia och Vänersborgs kommun. Framför museet står stadens första skulptur, inköpt 1914, Bältesspännarna av J. P. Molin, ett av tre exemplar varav ett står bredvid Nationalmuseum i Stockholm och ett i parken framför Stora Teatern i Göteborg.

Vandra den 10 km långa leden "Vandra i Vänerstad" och upplev de maritima miljöerna efter den vackra Vänerkusten. På kartan nedan finner du ett antal orter med de utmärkta lederna "Vandra i Vänerstad".

Välkommen att besöka Vänerns pärlor!

När du vandrat en Vänermil kan du på turistbyrån köpa en pins som minne från din vänervandring.

www.visittv.se · info@visittv.se

